

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Луба Діана КОЗАЦЬКІ РАДИ ЯК ФОРМА НАРОДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ ТА ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	113
Майстерюк Вікторія КВІТИ ЗАМІСТЬ КУЛЬ: ІСТОРІЯ РУХУ «ХІПІ».....	117
Вєнц Ірина ДУХОВНА КУЛЬТУРА ЯК СПОСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ).....	119
Юн Катерина КИЇВСЬКА РУСЬ ТА МІЖНАРОДНІ ШЛЮБИ.....	122
Єфтені Ксенія РОЛЬ КНЯГИНИ ОЛЬГИ В ПОЛІТИЦІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ.....	125
Коба Олег БЕЗПЕКА МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ: ІСТОРІЯ НАЙБІЛЬШИХ КАТАСТРОФ (НА ОСНОВІ РЕАЛЬНИХ ФАКТІВ).....	128
Грабарь Кирило ВІД ВОГНЮ ДО СЛАВИ: ІСТОРІЯ ОДЕСЬКОГО ОПЕРНОГО ТЕАТРУ.	139
Шмалько Оксана РОЛЬ ДОСВІДУ У ПІЗНАННІ СВІТУ В ФІЛОСОФІЇ Ф.БЕКОНА (НА ОСНОВІ «НОВИЙ ОРГАНОН»).....	142
Батрун Іванна ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ.....	147
Дандалі Анжеліка ПРИРОДНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ДУХОВНІ ВИМІРИ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ.....	148
Олту Олександра ІНТЕЛЕКТ, ВОЛЯ, ВІРА – ПРОЯВИ ЛЮДСЬКОЇ СУТНОСТІ.....	150
Робу Лія ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ ТА МІСЦЯ ЛЮДИНИ У СВІТІ	152

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник Ю. П., Семко Я. С. Кольцов В. М. Нетрадиційні інструменти культурної дипломатії доби Київської Русі. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: історичні науки. Вип. 67. Ізмаїл 2024.
<http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/issue/view/41>
<http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/issue/view/41>
2. Шлюбна дипломатія. https://uk.wikipedia.org/wiki/Шлюбна_дипломатія
3. Шлюбна (династична) дипломатія в Київській Русі. *Історія України*.
<https://histua.com/istoriya-ukraini/knyaya-doba/shlyubna-dinastichna-diplomatiya-v-kijivskij-rusi>

ЄФТЕНІ КСЕНІЯ

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність
F2 «Інженерія програмного забезпечення»

Науковий керівник: **ФЕДОРОВА АЛЛА**, кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри філософії, історії та політології

Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна

РОЛЬ КНЯГИНИ ОЛЬГИ В ПОЛІТИЦІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Історія Київської Русі – це не лише історія князів, воїнів і політичних подій, а й історія жінок, які відігравали важливу роль у державному житті. Попри патріархальні уявлення середньовічного суспільства, жінки Давньої Русі часто виявляли неабияку силу духу, розум і дипломатичний хист. Вони брали участь у політичних процесах, виступали радницями князів, регентками при малолітніх спадкоємцях, а іноді й самі ставали правительками, впливаючи на долю держави.

Серед таких жінок особливе місце займає княгиня Ольга – перша жінка, яка правила Київською Руссю самотійно. І. Огієнко зазначав, що це була «жінка міцної волі й великого розуму» [5]. На думку В. Борисенко, вона була «чи не найяскравіша особистість» серед жінок України-Руси княжої доби [1, с.28]. Її діяльність стала прикладом поєднання жіночої мудрості з державницьким мисленням. Саме вона заклала основи адміністративного управління, провела важливі реформи, налагодила дипломатичні зв'язки з Візантією та Священною Римською імперією, зробила перші кроки до християнізації Русі. Період князювання Ольги став важливим етапом у становленні Русі-України як самотійного політичного суб'єкта. Русь в цей

час, за влучним висловом В.Перуніна, перебувала «поряд із двома імперіями та між двома вірознаннями» [6, с. 44].

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі ролі княгині Ольги в політичному житті Давньої Русі та розвитку державності загалом. Представлене дослідження дозволяє краще зрозуміти та переосмислити роль жінки в історії українського державотворення, розширити уявлення про гендерні аспекти політичної влади в період середньовіччя. Постать Ольги є яскравим свідченням того, що навіть у добу, коли влада належала переважно чоловікам, жінка могла бути не лише дружиною чи матір'ю князя, а й самостійною, мудрою й далекоглядною правителькою. Її діяльність стала важливим етапом у розвитку державності, політики, дипломатії та культури Давньої Русі. Вона заклала підвалини реформ, на які надалі спирався її онук, князь Володимир Великий.

Питання походження княгині Ольги залишається дискусійним. Традиційно вважалося, що вона походила з Псковської землі (ця теза сьогодні не витримує критики), відомі й інші версії її походження: скандинавське, болгарське тощо [4, с.191–192, 7; 8, с.38]. Ольга стала дружиною київського князя Ігоря Рюриковича, який у 945 р. загинув під час збирання данини з древлян, що спричинило повстання. Після смерті чоловіка Ольга взяла на себе управління державою від імені малолітнього сина Святослава. Цей період став випробуванням її мудрості та сили волі. Саме тоді вона проявила твердість характеру, здійснивши відому помсту древлянам за вбивство чоловіка [3, с.12; 4, с.194–198; 6, с.48]. Хоча її дії були жорстокими, вони мали політичний зміст. Ольга такими діями відновила авторитет князівської влади.

Після зміцнення своєї влади княгиня розпочала глибокі адміністративно-економічні реформи. Зокрема, було здійснено поділ власності, земель та доходів у Київській Русі на державні, що належали державі загалом, та приватні, що належали князю. Ольга впорядкувала систему збору данини, установивши «уроки» – визначені норми оподаткування, а також «погости» – адміністративні центри, де збиралася данина. Вона встановила княжі адміністрації на підконтрольних землях, шляхом переведення у статус княжих бояр місцевої знаті. Нею створюються органи, що виконують судові функції. Саме Ольга вперше означила географічні кордони держави присутністю озброєної варти [1, с.28–29; 3, с.13; 4, с.199].

Її реформи мали революційне значення для розвитку державності. По-перше, вони усунули хаос у фінансових справах, викликаних нерегламентованим збором данини. По-друге, створення погостів сприяло централізації управління. По-третє, зафіксовані норми оподаткування зменшили ймовірність народних повстань. Отже, реформи Ольги стали першим кроком до створення організованої державної системи на Русі. Саме завдяки їй було зміцнено економічну основу князівської влади, упорядковано відносини між центром і місцевими громадами, що значно підвищило

стабільність у державі. Саме ця стабільність дозволила накопичити ресурси, які згодом використовували її нащадки.

Ольга також проявила себе як талановита дипломатка. Вона прагнула зміцнити міжнародні зв'язки Київської Русі та забезпечити мирні стосунки з сусідніми державами. Зокрема у 955 або 957 році княгиня вирушила з офіційним візитом до Константинополя, де її з великими почестями прийняв імператор Костянтин VII Багрянородний [1, с. 28; 5, 8, с. 39-40]. Ольга прийняла християнство з ім'ям Олена, що стало визначною подією не лише її особистого життя, а й усієї історії Русі. За переказами, імператор навіть пропонував їй шлюб, але Ольга дипломатично відмовила, пояснивши, що після хрещення він став їй духовним батьком, тому шлюб за канонами церкви є неможливим.

Повернувшись із Візантії, княгиня намагалася поширювати нову віру у своїх землях. Вона будувала церкви, запрошувала священників і сприяла утвердженню християнських звичаїв. Проте більшість населення залишалася язичницькою, а її син Святослав відмовився прийняти нову віру, вважаючи її слабкістю. Цікаво, що у 959 році княгиня звернулася із проханням про надсилання місії до імператора Оттона I Великого, що свідчить про її активні контакти із Західною Європою [5]. Посольство німецьких місіонерів під керівництвом Адальберта Магдебурзького не досягло успіху, але цей факт підтверджує її стратегічне бачення Русі як частини європейського християнського світу.

Питання канонізації княгині Ольги також залишається предметом досліджень. У деяких джерелах зазначено, що її шанування розпочалося ще у XI столітті, а офіційна канонізація відбулася у 1547 р.; за свої заслуги Ольга набула статусу рівноапостольної. День її пам'яті відзначається 11 липня [2; 3, с. 14].

Особистість княгині Ольги поєднувала в собі мудрість, далекоглядність і силу духу. Вона змогла втримати владу у складний період, провести реформи, зміцнити авторитет держави й водночас залишилася символом жіночої твердості та розуму. Її правління стало перехідним етапом від родоплемінного устрою до централізованої держави. Княгиня Ольга стала прикладом мудрої та далекоглядної правительки, яка змогла не лише втримати владу, а й перетворити Русь на більш організовану та сильну державу. Вона поєднала мужність і дипломатичність, силу та духовність, політичний прагматизм і релігійну віру. Саме з її іменем пов'язують початок становлення державного управління, перші реформи системи оподаткування, розвиток дипломатичних контактів та поширення християнської культури на Русі. Її життя доводить, що роль жінки у державотворенні може бути надзвичайно важливою, а її приклад назавжди залишиться символом мудрості, віри й любові до своєї землі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борисенко В. Видатні жінки України-Руси. Княгиня Ольга. *Українки в історії*. Київ, 2010. С. 27–29.
2. Гордієнко Д. Час та обставини канонізації княгині Ольги. *Православ'я в Україні*. Київ–Кам'янець–Подільський, 2025. С. 64–75. DOI: 10.5281/zenodo.15163694
3. Карпова І. Г., Олійник О. І., Шумна Л. П. Княгиня Ольга: реформатор і просвітитель Русі (до 1075-річчя з початку правління). *Право та державне управління*. 2021. № 1. С.10–15.
4. Котляр М. Ф. Княгиня Ольга у давньоруській фольклорній традиції. *Український історичний журнал*. 2010. № 5. С. 191–202.
5. Огієнко І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви. К., 1993. URL: <http://litopys.org.ua/ohienko/oh.htm>
6. Перунін В. Русь-Україна Великої княгині Ольги: поряд із двома імперіями та між двома вірознаннями. *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 10. С.44–49. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.10\(303\).44-49](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2021.10(303).44-49)
7. Петков С. Походження великої київської княгині Ольги: версії та аргументи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 84. Том 3. С. 4–15. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-3-1>
8. Смоляр Л. О. Жінка Київської Русі. *Жіночі студії в Україні: жінка в історії та сьогодні* / за заг. ред. Л. О. Смоляр. Одеса: Астропринт, 1999. С.20–58.

КОБА ОЛЕГ

доктор технічних наук, професор кафедри управління судном, капітан
далекого плавання, Дунайський інститут,
Національний Університет «Одеська морська академія», м. Ізмаїл, Україна

**БЕЗПЕКА МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ: ІСТОРІЯ НАЙБІЛЬШИХ
КАТАСТРОФ (НА ОСНОВІ РЕАЛЬНИХ ФАКТІВ)**

Намітилося прагнення створити умови для здійснення принципу свободи відкритого моря на користь всього міжнародного співтовариства та уникнути анархії, що веде до небезпечних умов для морського судноплавства. Створення політики морського трафіку не викликало проблем у тих частинах моря, які були територіальними водами прибережних держав, уряди яких мали повну свободу дій для запровадження будь-яких стандартів, які їм подобаються. Проблема переважно торкнулася відкритого моря, де традиційно переважав принцип свободи. Незабаром стало зрозуміло, що в загальних інтересах домовитися про мінімальні правила, яких необхідно дотримуватись як щодо сигналів, так і трафіку. Це призвело до формулювання

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.